

čustev in stremljenj, jaz in nihče drugi. K temu pristavljam: Kakor mojega neugodja pri gledanju grde slike, ravno tako ne more nihče drugi doživeti tudi mojega doživetja te slike same. Tudi v tem pogledu ni med sliko na eni, in med neugodjem pri gledanju slike na drugi strani nobene principijalne razlike. Doživljaji neke druge osebe so meni absolutno nedostopni, naj gre že za doživljaje takozvanih zunanjih predmetov ali pa za doživetja notranjih doživljajev. Mnenje, da more opazovati predmete zunanjega sveta vsakdo izmed nas, se krije z mnenjem, da more doživljati vsakdo izmed nas neugodje pri gledanju tega predmeta. Tudi doživljaje takozvanih zunanjih predmetov, ki jih doživljajo druge osebe, morem sodoživeti le na podlagi analogije, ki mi jo nudi tozadevna lastna izkušnja. (Konec prihodnjič.)

Krklec Gustav: Srebrna cesta. (1916.—1920.) Pesme. 1921. Naklada Jos. Čakloviča, Zagreb.

Če si prečital Krklečev «Uvod v grobnico», si moral na prvi hip kloniti pred tako silno «osebnostjo», kot jo igra mladi pesnik, govoreč o sebi kot o magičnem stvaritelju, smatrajoč se za poslednji kamen vedno prisekane piramide rastoče literature.

Pričujoča knjiga, ki je v njej «najmladji jugoslovenski pesnik» izbral odmeve svojega pesniškega romanja od leta 1916.—1920., te nekako iznenadi. Kajti pred tabo stoji — ne človek eiffelskega duha, temveč čisto prikupljiv pesnik, čigar zunanost te pomiri in potolaži in ti razblini vse pomisleke, ki si jih nekoč gojil proti njemu. Pesmi uvaja Bogdanovičev predgovor, ki kaže mestoma zgolj besedaveljstvo: «... G. Krklec ne razvija svojo filozofiju. On ne misli mnogo. On ima jednu ogromnu snagu instinkata in njima sve stvari oseča.»

S to trditvijo se ne strinjam. Trditev, da «pesnik ne misli», temveč le čustvuje, je zastarela fraza. Vsaka pesem — tudi Krklečeva — govori nasprotno. Seveda so te misli nerazdružljivo zlite s čustvovanjem. V pravi umetnini je vsa pesnikova tvorna moč, ki pa je rezultanta vseh njegovih duševnih sil.

Najmočnejša pesem «Srebrnih cest» je sintetičen «Grad», film, ki ti s pomočjo bliskovito brzečih slik razniha v srcu mirujočo struno filozofske misli «kam?». Tudi «Stvaranje Boga» kaže filozofskega lirika, kajpada Krklec često obnemore na tej svoji poti in se uda trenutnim vtisom, ki mu zbude muzikalno občutje. Vsekakor pa je pričujoča pesniška zbirka plod resnega hotenja in se po svoji pristnosti močno razlikuje od vseh najnovejših «istov», ki hočejo že z naprej začrtanimi programi diktirati psevdoumetnikom «umetniško» ustvarjanje in vsiliti javnosti nepravo umetnost.

Miran Jarc.

Le Bon, Gustave. Psihologija gomila. Preveo Ž. Živanović. Beograd. S. B. Cvijanović. 1921.

Le Bon spada med takozvane spekulativne, t. j. take zastopnike psihologije mas, ki skušajo izvajati vse socialno življenje iz prav majhnega števila danih ali pa celó le konstruiranih pojavov, razlagajoč v smislu teh svojih premis tudi celokupno ostalo izkušnjo. Pri tem navajajo na dolgo in široko primere iz vsakdanjega življenja, zgodovine, politike, verstva itd., tako da bravec na prvi pogled osupne, misleč, da so torej tudi vsa splošna načela, iz katerih se izvaja tukaj struktura in razvoj človeške družbe, naravnost izkušenijsko, t. j. induktivnim potom podprta in izkazana: le nekaj natančnejši pogled pa pokaže